

La col·lecció Bassat a la Nau Gaudí de Mataró

NÚRIA POCH I ABEYÀ

Directora del Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró

La Col·lecció Bassat és la col·lecció particular del matrimoni Bassat, Carmen i Lluís, que des del novembre de 2011 s'exposa a la Nau Gaudí de Mataró.

Lluís Bassat Coen va néixer a Barcelona el 6 d'octubre de l'any 1941 i se'l considera un dels millors publicistes del segle XX. L'any 1966, quan tenia vint-i-cinc anys, va crear Vénditor, la seva pròpia agència de publicitat, que va dirigir fins al 1974, quan la va tancar en acceptar el càrrec de director general de l'agència Interlas Barcelona. Un any més tard, convençut que la seva vocació professional havia de ser internacional, va deixar Interlas per fundar Bassat & Asociados, una associació tècnica amb l'agència americana Ogilvy & Mather, que cinc anys després, el 1975, es convertiria en Bassat, Ogilvy & Mather. L'any 1990 l'agència formà part d'Ovideo Bassat Sport, la societat creadora de les cerimònies d'inauguració i clausura dels Jocs Olímpics de 1992, que tant van contribuir a situar Barcelona al món. Candidat en dues ocasions a la presidència del Barça (2000 i 2003) i autor de nou llibres, entre els quals destaca *El libro rojo de la publicidad*,¹ l'any 2006 es va retirar de la publicitat. Ha estat reconegut pel gremi de publicistes com a millor gestor de la publicitat espanyola del segle XX, millor publicitari espanyol del segle XX i millor publicitari llatinoamericà del segle XX, i ha estat guardonat amb el premi a la Millor

1. Bassat, 1993. És l'obra més venuda de la història de la publicitat a Espanya. Reeditada en nombroses edicions, s'ha convertit en obra de referència tant per a estudiants de comunicació, publicitat i màrqueting, com per a presidents d'empresa.

Trajectòria Professional. Actualment, Lluís Bassat, com a gran comunicador que és i convençut com està de la vàlua dels artistes del nostre país, es dedica a difondre i a reivindicar l'art català contemporani a través de la seva col·lecció.

1973, inici de la col·lecció

Carmen i Lluís Bassat es van conèixer l'any 1957 quan ell tenia setze anys i ella quinze. Es van casar el 1965 i no va ser fins tres anys més tard que van comprar el primer quadre, una tela de l'any 1968 de l'artista lleidatà Àngel Jové titulada *Opus 2/68*. Crida l'atenció que a l'Espanya franquista de llavors una parella de vint-i-pocs anys comprés un quadre com aquell a un artista també jove (Jové tenia vint-i-vuit anys). La raó que dona el matrimoni és perquè els va agradar. I aquesta serà una raó determinant, no pas l'única, en la tria de les obres que formen la col·lecció Bassat: que els agradi la peça, independentment del nom o la rellevància de l'autor.

FIGURA 1. Àngel Jové, *Opus 2/68*, 1968. Tècnica mixta sobre tela, 110 x 92 cm.

Opus 2/68 va lluir sol a casa dels Bassat durant cinc any, fins l'any 1973, quan una segona adquisició incità l'esperit col·leccionista del matrimoni. Segons va escriure el mateix Bassat:

Era l'octubre del 1973. Recordo que anava visitant galeries del carrer del Consell Cent. Vaig entrar a la Galeria Adrià, on exposava Xavier Serra de Rivera i vaig quedar enamorat de la seva obra. Vaig comprar el quadre *Bañista* i vaig iniciar una relació de confiança tan gran amb Miquel Adrià i Francesc Mestre que poc temps després comprava el trenta-cinc per cent de la galeria i convencia uns amics meus perquè en comprassin un altre trenta-cinc per cent. No vam guanyar diners. Vam guanyar molt més. Jo, l'amistat d'en Miquel, d'en Francesc i d'un grup d'artistes pels quals sento devoció.²

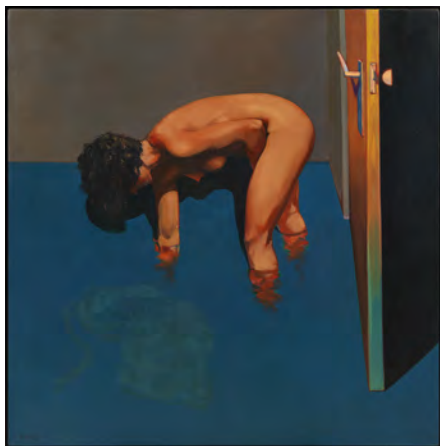

FIGURA 2. Xavier Serra de Rivera, *Bañista*, 1973. Oli sobre tela, 130 x 130 cm.

FIGURA 3. Xavier Serra de Rivera, *Tiempo apresado*, 1972. Oli sobre tela, 116 x 116 cm.

Tenim, per tant, que l'inici pròpiament dit de la col·lecció és el 1973 amb motiu de la primera exposició individual de Xavier Serra de Rivera a la Galeria Adrià.³ Segons consta a la factura de data 12 de novembre de 1973 que es conserva a l'arxiu de la col·lecció, de fet Bassat va comprar dues obres: *Bañista* i *Tiempo apresado*, per les quals va pagar un total de vuitanta-dues mil tres-centes pessetes (marcs inclosos). D'aleshores ençà, la col·lecció no ha parat de créixer.

2. Bassat, 2006: 33.

3. Exposició «Xavier Serra de Rivera» a la Galeria Adrià de Barcelona, celebrada del 18 d'octubre al 10 de novembre de 1983.

Del text de Bassat abans esmentat es desprenen altres elements que ajuden a entendre retrospectivament la col·lecció. Un d'aquests elements és la seva implicació en el funcionament de la galeria amb la compra d'una part de les accions i de com aquesta participació en la gestió va configurar el corpus de la col·lecció.

La Galeria Adrià es va inaugurar el 9 de febrer de 1971 amb una exposició individual de l'artista andalús Rafael Zabaleta. Es va presentar com una mostra històrica (Zabaleta havia mort l'any 1960) i al catàleg consten textos de Cesáreo Rodríguez-Aguilera (nascut també a Quesada, Jaén, i amic de Zabaleta) i d'Alexandre Cirici Pellicer. L'escriptor Camilo José Cela va pronunciar una conferència sobre el pintor.

La Galeria Adrià estava situada al carrer del Consell de Cent, número 286, entre la rambla de Catalunya i el carrer de Balmes, davant de la Sala Gaspar (inaugurada el 1909) i la Galeria René Metras (inaugurada el 1962). La zona es va acabar convertint en el nucli de les galeries d'art contemporani de la ciutat amb l'obertura de noves sales, com la Galeria Dau al Set (gener de 1974), la Galeria Eude (maig de 1975), la Galeria Joan Prats (abril de 1976) o la Galeria Ignacio de Lassaletta (1977), entre d'altres. Paral·lelament, al barri de la Ribera va obrir les portes la Galeria Maeght (1974) i a la muntanya de Montjuïc, la Fundació Joan Miró (1976).

Miquel Adrià i Salas (Tàrrrega, 1931 – Cubelles, 2014), aparellador de formació i empresari de la construcció primer i de l'hostaleria després, fou el fundador de la galeria que portava el seu nom. Si al començament el director en va ser un enigmàtic personatge que es feia dir Marqués Méndez de Haro, ben aviat, però, Miquel Adrià va optar per reorientar-ne la línia expositiva. El nou plantejament requeria un nou director i és així com, tres mesos després de l'exposició inaugural, s'incorporava a la galeria Francesc Mestre i Bas (Barcelona, 1941). L'exposició «Panorama de la plàstica catalana»⁴ fou un punt d'inflexió per al nou plantejament, ja que, tot i estar mig organitzada quan Mestre s'hi va incorporar, hi va donar cabuda a artistes com Albert Ràfols-Casamada, Sergi Aguilar, Xavier Serra de Rivera, Miquel Vilà, Daniel Argimon o Maria Girona. Francesc Mestre fou director de la galeria durant sis anys, fins al 1977, quan va creuar el carrer del Consell de Cent per incorporar-se

4. Exposició «Panorama de la plàstica catalana» a la Galeria Adrià de Barcelona, de l'11 al 30 de juny de 1971, comissariada per Cesáreo Rodríguez-Aguilera i Francesc Mestre. Com a exposició col·lectiva pretenia mostrar els artistes destacats del moment.

com a director de la Galeria René Metras. Francesc Barceló i Fortuny,⁵ qui fou ajudant de Francesc Mestre de 1975 a 1976, quedà al capdavant de la Galeria Adrià fins uns mesos abans que es clausurés, el juliol de 1979.

Van exposar a la Galeria Adrià, entre d'altres, artistes de diferents generacions, com Josep Guinovart, Albert Ràfols-Casamada, Lluís Moret, Rafael Canogar, Lucio Muñoz, Joan Brodat, Daniel Argimon, Sergi Aguilar, Francesc Artigau, Maria Girona, Manuel Molí, Gerard Sala, Xavier Serra de Rivera, Miquel Vilà o els valencians Manuel Boix, Artur Heras i Rafael Armengol.

FIGURA 4. Albert Ràfols-Casamada, *Sense títol*, 1973. Oli sobre tela, 115 x 146 cm.

La Galeria Adrià va tenir l'encert d'establir contractes amb els que serien els artistes pròpiament dits de la galeria a canvi de gestionar en exclusiva la venda de les seves obres. Els contractats en exclusiva a l'Adrià van ser Josep Guinovart, Albert Ràfols-Casamada, Lluís Moret, Francesc Artigau, Xavier Serra de Rivera, Sergi Aguilar, Miquel Vilà, Manuel Molí, Daniel Argimon, Gerard Sala, Manuel Boix, Artur Heras i Rafael Armengol. Aquests contractes en exclusiva, llavors nous a Barcelona, van proporcionar una seguretat econòmica als artistes alhora que la constitució d'un bon fons de galeria, però

5. Xesc Barceló, Ciutat de Palma, 1943. Actualment és guionista, director i escriptor.

resultaven difícils de sostenir econòmicament per l'alta inflació existent deguda a la primera crisi del petroli iniciada l'any 1973. Això va portar Miquel Adrià a buscar una ampliació de capital i van entrar com a socis, encapçalats per Lluís Bassat com a soci principal, Leopoldo Pomés, Joan Planas i Carmen Godia. De finals de 1973 al gener de 1976, Bassat es va implicar en el funcionament de la galeria, en especial en la creació d'objectes de disseny d'artista seriatos, com va ser l'edició del *Saliva-sofà*, segons un disseny de Salvador Dalí, per convertir en objecte els llavis del seu quadre *Retrat de Mae West*. Bassat també va participar en la projecció exterior dels artistes de la galeria a través d'inter-

FIGURA 5. *Saliva-sofà* a la Fundació Dalí de Figueres, 1975. (D'esquerra a dreta) Lluís i Carmen Bassat, Miquel Adrià (fill), Francesc Mestre, (Sra. desconeguda) Dalí i Manuel Adrià. Foto: Toni Catany.

canvis d'exposicions amb les galeries Juana Mordó, Rayuela i Vandrés de Madrid, Juana de Aizpuru de Sevilla o Punto de València, entre d'altres. La participació en dues edicions de la Fira de Basilea va ser rellevant.⁶ Bassat també va gestionar personalment la promoció de Guinovart als EUA amb exposicions individuals a la galeria The Art Package de Chicago (1976 i 1978) i a la Galeria Martha Jackson de Nova York (la galeria on exposava Antoni Tàpies). Fruit d'aquestes gestions, el Museu Guggenheim de la mateixa ciutat va comprar dos aigüafortes de Guinovart. Amb tot, i malgrat els esforços, l'enduriment de la crisi econòmica va fer caure encara més el mercat de l'art i, a començament de 1976, Miquel Adrià va decidir recomprar les accions i recuperar la propietat de la galeria.⁷

La implicació personal de Lluís Bassat com a accionista de la Galeria Adrià havia reforçat el seu paper de col·leccionista, i quan va haver de recuperar el capital invertit va ser l'únic dels accionistes que ho va fer amb obres del fons,⁸

6. A la Fira de Basilea de 1974 es van presentar obres de Guinovart, Canogar i Millares. A la de 1975 hi van portar 83 obres de Guinovart, Ràfols-Casamada, Hernández Pijuan, Manuel Molí, Sergi Aguilar i el *Saliva-sofà* de Salvador Dalí.

7. La Galeria Adrià va tancar definitivament les portes a finals de juliol de 1979, en acabar l'exposició «Josep Guinovart. Gravats», que era la noranta-vuitena exposició que organitzava la galeria.

8. Segons consta als albarans d'entrega que es conserven a l'arxiu de la col·lecció, de data 24

d'aquí que a la col·lecció destaquí el conjunt de pintures dels anys setanta, amb obres escollides d'artistes com Albert Ràfols-Casamada, Josep Guinovart, Joan Hernández Pijuan⁹, Maria Girona, Francesc Artigau, Sergi Aguilar, Xavier Serra de Rivera, Joan Brotat, Manuel Molí, Miquel Vilà, Gerard Sala, Manuel Boix, Artur Heras i Rafael Armengol. Tenim, doncs, que el 1976 el matrimoni Bassat atresorava un nombre important d'obres que per elles mateixes eren una col·lecció i que amb les adquisicions posteriors conté obres cabdals de la producció artística dels anys setanta.

Un altre element a considerar que es desprèn del testimoni escrit per Bassat és quan diu que va guanyar l'amistat d'un grup d'artistes. Lluís Bassat coincideix en el temps i fins i tot en edat amb la major part dels artistes rellevants dels anys setanta, com són Tàpies, Cuixart, Guinovart, Ràfols-Casamada, Hernández Pijuan o Arranz-Bravo, Llimós, Serra de Rivera, Artigau i Sergi Aguilar, entre molts d'altres. La seva implicació en la Galeria Adrià li va permetre de conèixer-los personalment, visitar-ne els estudis, seguir-ne les trajectòries i, finalment, acabar creant lligams d'amistat amb molts d'ells.

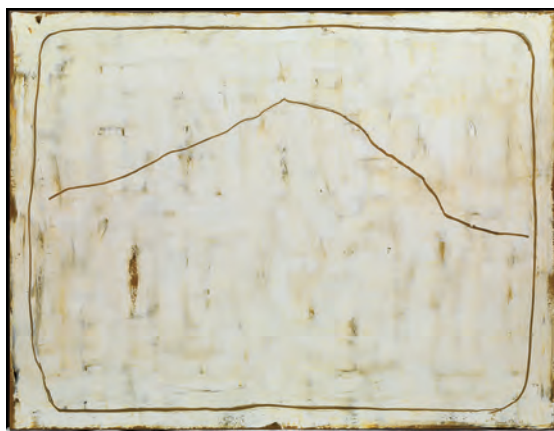

FIGURA 6. Joan Hernández Pijuan, *La muntanya*, 1973.
Oli sobre tela, 130 x 130 cm.

i 28 de gener de 1976, i per bé que a la relació del dia 28 hi falta un full, es van lliurar 85 obres: 17 de Guinovart (4 teles i 13 obres sobre paper); 11 teles d'Albert Ràfols-Casamada; 5 teles de Joan Hernández Pijuan; 2 escultures de Sergi Aguilar; 12 teles de Francesc Artigau; 5 de Maria Girona; 1 de Miquel Vilà; 6 de Xavier Serra de Rivera; 4 de Gerard Sala; 1 de Francesc Vilaplana; 1 de Rafael Armengol; 3 de Manuel Boix i 17 obres de Manuel Molí (13 teles i 4 dibuixos).

9. Hernández Pijuan mai no va ser un artista contractat per la Galeria Adrià, ni tan sols hi va exposar, però sí que va participar en fires i exposicions col·lectives fora de la galeria. L'any 1973 va exposar a la Galeria René Metras, i finalment, el 1978, es va incorporar a la Galeria Joan Prats.

Tenim, per tant, una col·lecció iniciada els anys setanta d'un col·leccionista que va més enllà de limitar-se a comprar obres perquè s'implica en el funcionament d'una de les galeries més importants que hi ha hagut a Barcelona i que coneix personalment la major part d'artistes dels quals té obra. D'aleshores ençà, la col·lecció no ha parat de créixer; de fet, el matrimoni Bassat continua comprant i actualment la col·lecció té 3.014 obres: 1.846 pintures, 431 escultures, 647 dibuixos, 89 fotografies i dos bitllets de dòlar.¹⁰

A la col·lecció hi ha obres d'artistes coneguts de tothom, com Karel Appel, Miquel Barceló, Alexander Calder, Antoni Clavé, Eduardo Chillida, Christo, Óscar Domínguez, Joan Miró, Manolo Millares, Henry Moore, Francis Pica-bia, Pablo Picasso, Jaume Plensa, Antoni Tàpies o Antonio Saura.

FIGURA 7. Manolo Millares, *Cuadro 174*, 1962. Tècnica mixta sobre arpillera, 130 x 97 x 10 cm.

10. Els dos bitllets de dòlar estan signats per Andy Warhol.

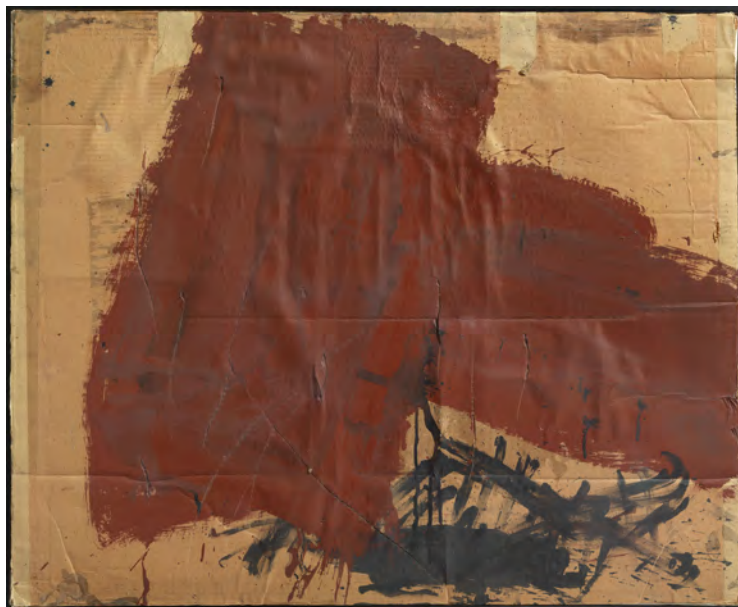

FIGURA 8. Antoni Tàpies, *Vermell sobre cartró*, 1967. Pintura sobre cartró adherida a tela, 82 x 101 cm.

FIGURA 9. Pau Gargallo, *Hommage à Cbaggall*, 1933. Bronze, exemplar 7/7, 38 x 21 x 22 cm.

També hi ha obres d'Eusebi Arnau, Ramon Casas, Apel·les Fenosa, Pau Gargallo, Juli González, Manolo Hugué, Isidre Nonell, Ricard Opisso, Pere Pruna, Joan Rebull, Olga Sacharoff i Joaquim Sunyer.

Així mateix, d'artistes com Frederic Amat, Enric Ansesa, Eduard Arranz-Bravo, Rafael Bartolozzi, Erwin Bechtold, Joan Bennàssar, Alfons Borrell, Joan Brossa, Armand Cardona Torrandell, Jorge Castillo, Modest Cuixart, Joaquim Chancho, Josep M. de Sucre, Ramon Enrich, Robert Llimós, José Niebla, Perejaume, Joan Ponç, Matías Quetglás, Narcís Serinyà, Joan Josep Tharrats, Josep Uclés,

Joan Vilacasas, Joan Pere Viladecans o Zush, a banda dels precedents de la Galeria Adrià. També hi ha mataronins, com Josep M. Codina, Ricard Jordà, Perecoll (Pere González Coll) o Jordi Prat Pons, i de la resta del país, com Eduardo Arroyo, Fernando Bellver, Luis Feito, Alfonso Fraile, Juan Genovés, Luis Gordillo, Víctor Mira, Guillermo Pérez Villalta, Manuel Viola o Wolf Vostell.

FIGURA 10. Enric Ansesa, *Sutura XXV*, 2013. Tècnica mixta sobre tela, 35 x 27 cm.

Hi ha artistes estrangers com els inconformistes russos Mikhaïl Txe-miakin i Vladímir Iankilevski, el nord-americà Keith Haring o l'italià Alberto Magnelli.

Hi ha escultures de Sergi Aguilar, Andreu Alfaro, Nei Albertí, Elisa Ari-many, Berrocal (Miguel Ortiz Berrocal), Xavier Corberó, Gabriel, dos bai-xos relleus de Fernand Léger, Marcel Martí, Xavier Medina Campeny, Iñaki Ormaechea, Jorge Oteiza, Carmen Otero, José Luis Pascual, Enric Plade-vall, Josep Maria Riera i Aragó, Eudald Serra, Josep M. Subirachs, Manolo Valdés, Moisès Villèlia i els abans esmentats Joan Miró i Henry Moore, en-tre d'altres.

FIGURA 11. Joan Miró, *Constellation silencieuse*, 1970. Bronze, exemplar 2/6, 38,5 x 34 x 15 cm.

També hi ha obres de dones artistes com Carmen Calvo, Xaro Castillo, Rosa Codina-Esteve, Elvira Fusteró, Regina Giménez, Maria Girona, Carmen Grau, Montserrat Gudiol, Laura Iniesta, Ruth Morán, M. Assumpció Raventós o Amèlia Riera, a banda de les esmentades en altres disciplines.

FIGURA 12. Rosa Codina-Esteve, *Vacuum IV*, 2018. Tècnica mixta sobre tela, 155 x 332 cm. Fotografia: Gasull i Sergio Ruiz.

Fotografies de Lluís Barba, Toni Catany, Maria Coma, Mònica Dixon, Maria Espeus, Joan Fontcuberta, Marcel Giró, Ivana Larrosa, Chema Madoz, Ramon Manent o Mayte Vieta.

Ceràmica d'Antoni Cumellas o Joan Serra.

I els dos bitllets d'un dòlar signats per Andy Warhol, una de les peces més curioses de la col·lecció, obtinguda a petició de Lluís Bassat en ocasió de la trobada fortuïta amb l'artista a Nova York.

Dels artistes que més agraden als Bassat i amb els que van establir una relació d'amistat, n'acostumen a tenir un nombre suficient d'obra que permeti seguir-ne la trajectòria. És el cas de Josep Guinovart, representat amb 101 obres que cobreixen la cronologia de l'any 1951 al 2004, entre les quals hi ha una de les seves obres icòniques, *La brotxa bandera* de l'any 1970. D'Albert Ràfols-Casamada disposen de 102 obres, des d'un retrat d'influència noucentista de la seva dona Maria Girona de l'any 1947 fins a teles de l'any 2007, dos anys abans de la seva mort. De Joan Brodat hi ha un centenar d'obres (la millor col·lecció existent de l'artista, en paraules de l'historiador de l'art Àlex Mitrani), amb una bona representació de pintures dels anys cinquanta i seixanta, la seva millor etapa.

FIGURA 13. Josep Guinovart, *La brotxa bandera*, 1970. Tècnica mixta sobre tela, 97 x 100 cm.

A la col·lecció hi ha també una «subcol·lecció» d'obres que incorporen o reinterpreten marques publicitàries amb quadres de Toni Becerra, Adolfo Bigioni, Conxita Boncompte, Manuel Cornet, Cuasante, Joaquim Falcó, Antonio de Felipe, Rafael Gil Cerracín, Joaquín Lalane, Pablo Maeso Blanco, Miguel Ángel Moreno Carretero, Manuel Olivares o Jordi Sàbat.

La Fundació Privada Carmen i Lluís Bassat

Constituïda el maig de 2007, la Fundació Carmen & Lluís Bassat té com a objectius principals l'ajuda a les persones necessitades, l'ensenyament de les tècniques de comunicació publicitària i la promoció de l'art contemporani. Una de les finalitats de la Fundació és promoure i fomentar —per si mateixa o en col·laboració amb altres entitats públiques o privades— l'art contemporani i la transferència de coneixements i cultura associats a aquest. I això dona un caire diferent al conjunt de les 865 obres del fons de la Fundació. Poques d'aquestes obres han estat adquirides i, si ho han estat, ha tingut lloc en subhastes benèfiques, com l'obra *Barcowlona* d'Anna del Blanco, adquirida a la CowParade de Barcelona l'any 2005, o la *Sageta que va sorprendre el món*, pintada a dues mans per Albert Ràfols-Casamada i Lluís Bassat amb motiu de la Marató de TV3 de 2002, dedicada a les malalties inflammatòries cròniques. Hi ha obres donades per artistes de la col·lecció amb la finalitat d'ampliar la seva representació, però l'apartat més interessant són els llegats que custodia.

Si la presència dels principals artistes catalans del segle XX és més aviat escadussera als nostres museus, la gernació d'artistes oblidats de tothom és gran. Així, la Fundació s'ha fet càrrec, per tal de preservar-los, dels llegats de pintors com Héctor Ameal, Elena Paredes o Francesc Subarroca i dels escultors Marcos Coll i Maño.¹¹ Destacable per la seva idiosincràsia és Marcos Coll, un escultor reusenc de la generació noucentista, quasi desconegut per la nostra historiografia, que estudià a l'escola de Belles Arts de Lió. L'any següent, el 1899, guanyà el primer premi d'escultura i el segon de composició. Animat per l'èxit obtingut, es traslladà a París, on va treballar al taller d'August Rodin, sens dubte l'escultor més famós d'aleshores. De retorn a Espanya, el 1904 se n'anà a Madrid a treballar amb Marià Benlliure, qui el considerava

11. Héctor Ameal (Buenos Aires, l'Argentina, 1944 – Sitges, 2018); Marcos Coll (Reus, 1878 – Badalona, 1954); Maño (Carlos Martín, Barcelona, 1936 – 2012); Elena Paredes (Rosario de Santa Fe, l'Argentina, 1911 – Barcelona, 2006).

«fiel intérprete en el manual de mis trabajos», segons va deixar escrit en una fotografia dedicada a Marcos Coll l'agost de 1917 i que es conserva a l'arxiu de la col·lecció. Als anys vint, Marcos Coll emprengué l'aventura americana i s'instal·là a Nova York, on va arribar a oferir al vint-i-vuitè president dels EUA, Thomas Woodrow Wilson, *Poem of Peace*, un ambiciós monument dedicat a la pau, als valors dels ideals de la democràcia americana i a la fraternitat universal. El monument, de grans dimensions, que s'havia de construir amb marbre de Carrara, mai no es va realitzar, però Coll obtingué un gran ressò a la premsa americana i el periple va quedar documentat i profusament il·lustrat en el llibre i l'opuscle que el seu gendre, Joaquim Casanovas, va escriure i publicar a Nova York l'any 1923.¹² La col·lecció conserva alguns dels guixos per a aquest monument així com la versió en bronze dels bustos de *Miss and Mr. America*, les escultures que el coronaven. Si el monument s'hagués erigit, Marcos Coll seria conegut internacionalment, però en no construir-se és un de tants artistes quasi oblidats que cal preservar i documentar per reconstruir la nostra historiografia.

La col·lecció Bassat esdevé pública

El matrimoni Bassat mai no s'havia plantejat de fer pública la seva col·lecció fins l'any 2006, quan el senyor Víctor Ros i Casas, llavors alcalde de Sant Andreu de Llavaneres, on els Bassat tenen casa, els va visitar. Va quedar impressionat per tot el que veia penjat a les parets i uns dies després els va proposar de fer un museu a Llavaneres amb les obres de la col·lecció. El matrimoni Bassat s'ho va rumiar i finalment va acceptar la proposta. Va ser en aquest moment que en Lluís es va posar en contacte amb qui escriu i vam començar, d'una banda, a inventariar i catalogar la col·lecció, i de l'altra, a plantejar el discurs museogràfic, que no era altre que contribuir a omplir el buit existent entre les col·leccions del MNAC i el Macba. En plena elaboració del projecte, es van convocar les eleccions municipals de 2007; el llavors alcalde de Llavaneres les va perdre i el nou consistori va desestimar continuar el projecte. Sortosament, qui havia estat elegit alcalde de Mataró, el senyor Joan Antoni Baron i Espinar, que estava al cas del projecte a través de la premsa local i veient que

12. Casanovas, 1923a. Versió amb paper de fil que es venia a 7,50 \$; Casanovas, 1923b. Versió apaïxada i més senzilla que es venia a 0,50 \$.

Llavaneres el desestimava, es va posar en contacte amb Lluís Bassat per engrèscar-lo a ubicar el museu a Mataró. Va proposar de restaurar i condicionar l'edifici de l'antiga fàbrica de la Farinera Ylla i Alberich, a tocar de la Nacional II i de l'estació de la Renfe (per tant, de molt fàcil accés). Però llavors va esclatar la crisi financera de 2008 i es va haver de descartar la rehabilitació de la fàbrica de farina, amb la qual cosa el projecte es va tornar a ajornar. Per tal de no aturar-lo del tot, l'alcalde Baron va cercar un espai a Mataró on poder anar mostrant la col·lecció en espera de temps millors i, dels edificis possibles, va proposar la Nau Gaudí.

El Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró i la Nau Gaudí

La Nau Gaudí és el km 0 de l'obra d'Antoni Gaudí, és el primer edifici que va construir. També és l'únic que no li va encarregar ni l'Església ni la burgesia, sinó una cooperativa obrera, la Sociedad Cooperativa la Obrera Mataronense¹³ i és on utilitza per primera vegada els arcs parabòlics com a elements sustentadors de l'edifici. Arcs parabòlics que després va utilitzar a les golfes del Col·legi de les Teresianes i de la Casa Batlló, a la mansarda de la Pedrera i a la cripta de la Colònia Güell.

El novembre de 2010, aquesta antiga nau de blanqueig de cotó, construïda el 1883, es va convertir en la seu de la col·lecció Bassat a Mataró.

13. Creada l'any 1864 pel líder cooperativista Salvador Pagès (Barcelona, 1833 – ?) a la vila de Gràcia, la cooperativa es va traslladar a Mataró el 1875. Per encàrrec de Pagès, Gaudí (que encara estudiava arquitectura a Barcelona) va projectar el que havia de ser la ciutat obrera de l'Obrera Mataronense.

FIGURA 14. Vista de l'exposició col·lectiva «Col·lecció Bassat. Escultures (I) 1911–1989», a la Nau Gaudí de Mataró, del 9 de febrer al 28 d'octubre de 2018. En primer terme, l'obra de Pau Gargallo *Urà*, 1933.

Per gestionar l'exposició pública de la col·lecció Bassat a la Nau Gaudí, l'any 2008 es va constituir un consorci públicoprivat participat per l'Ajuntament de Mataró i la Fundació Privada Carmen i Lluís Bassat. El Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró, actualment presidit per David Bote Paz, alcalde de Mataró, es va constituir amb l'objectiu de contribuir a la conservació del patrimoni col·lectiu i la divulgació del coneixement que aquest patrimoni representa pel que fa a uns artistes, uns corrents, un territori i uns períodes determinats. Es tracta d'una iniciativa que aposta, des de Mataró, per l'art i la cultura del país i que a través de la col·lecció Bassat vol contribuir a omplir el buit cronològic quant a la representació d'aquests artistes als museus de Catalunya. Es pretén explicar la successió de circumstàncies i de fets que han propiciat l'art contemporani i, mitjançant les activitats que s'organitzen, situar la col·lecció Bassat i la Nau Gaudí als circuits del Maresme, de Barcelona i, si és possible, de més enllà.

El novembre de 2010 es va inaugurar la primera exposició de la col·lecció a la Nau Gaudí. Com que no hi cap sencera, es va mostrant ordenada cronolò-

gicament i d'aleshores ençà s'han organitzat nou exposicions, totes amb obres del fons corresponents al període de 1911 a 1989, és a dir, que encara queden per mostrar les obres dels anys noranta i dels dos mil. De les nou exposicions que s'han organitzat, vuit han estat col·lectives i tan sols una ha estat individual, la de Francesc Subarroca. Nascut el 1932 a Barcelona, Subarroca és un artista desconegut que ha viscut de manera preconcebuda aïllat del món de les galeries, del mercat i de la crítica d'art per tal de preservar la seva llibertat creativa.

FIGURA 15. Vista de l'exposició monogràfica «Francesc Subarroca. Obres de la col·lecció Bassat», a la Nau Gaudí de Mataró, del 8 de febrer de 2019 al 2 de febrer de 2020.

El consorci de Mataró no només vol mostrar la col·lecció Bassat sinó que també vol contribuir a donar a conèixer i a reivindicar l'art del nostre país; per això ha organitzat exposicions en altres ciutats i països, com el Centro de Arte Alcobendas, Madrid; el Centro de Congresos y Exposiciones Lienzo Norte, Àvila; la Galeria Nacional i el Palau Reial de Sofia, Bulgària. A Catalunya s'han organitzat exposicions al Palau de l'Abadia a Sant Joan de les Abadesses; a la sala d'exposicions de l'antic Ajuntament de Calella i a la Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat, on es va presentar, el 2016, «Col·lecció Bassat 1940-1979», que va aplegar dos-cents quadres i més de cinquanta escultures

en la selecció d'obres més gran mai exposada fora de la Nau Gaudí de Mataró. Durant el 2019, la col·lecció es va exposar a la seu de les Corts de Castella i Lleó a Valladolid i a la seu de l'Instituto Cervantes de Nova York, on es va presentar una selecció d'obres d'artistes de Mataró. I en col·laboració amb la Fundación Cajazol s'ha presentat a Sevilla l'exposició que durant el 2020 es mostrarà a les seus de **Còrdova, Huelva**, Cadis i Granada.

Tenim, per tant, una col·lecció particular que ha passat a ser pública mitjançant una aliança entre un ajuntament i una fundació privada, i que si bé va néixer, com és normal, sense cap voluntat museogràfica, ha esdevingut un dels fons més representatius de l'art del nostre país i en especial de l'art de la segona meitat del segle XX.

La col·lecció és eclèctica en la seva accepció filosòfica perquè respon, com diem al començament, al gust personal del matrimoni Bassat; però al final els museus són fills de col·leccions, d'unes col·leccions que són viatges vitals i que acaben custodiant un moment extraordinari del nostre art.

Exposicions de la col·lecció Bassat celebrades de 2008 a 2019:

2008

«Ràfols Casamada – María Girona». Sales d'exposicions de Can Palauet, Mataró, del 18 de juliol al 28 de setembre de 2008. Comissària: Núria Poch.

2009

«Figures dels anys 70. Col·lecció Bassat II. Eduard Arranz-Bravo, Francesc Artigau, Rafael Bartolozzi, Gerard Sala, Xavier Serra de Rivera i Miquel Vilà». Sales d'exposicions de Can Palauet, Mataró, del 17 de juliol al 20 de setembre de 2009. Comissària: Núria Poch.

2010

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1947–1969». Nau Gaudí, Mataró, de l'11 de novembre de 2010 al 15 de maig del 2011. Comissaris: José Corredor-Matheos, Daniel Giralt-Miracle i Núria Poch.

2011

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1970–1979 (I)». Nau Gaudí, Mataró, del 30 de maig al 20 de novembre de 2011. Comissaris: Francesc Miralles i Núria Poch.

2012

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1970–1979 (II)». Nau Gaudí, Mataró, del 31 de maig de 2012 al 19 de maig de 2013. Comissària: Núria Poch.

«Albert Ràfols-Casamada. Obres 1955–2002». Sala de l'Ajuntament vell de Calella, del 15 de desembre de 2012 al 10 de març de 2013. Comissaris: Daniel Giralt-Miracle i Núria Poch.

2013

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1970–1979 (III)». Nau Gaudí, Mataró, del 27 de juny de 2013 al 27 d'abril de 2014. Comissaris: Francesc Miralles i Núria Poch.

2014

«Josep Guinovart, Albert Ràfols-Casamada. Col·lecció Bassat d'art contemporani». Palau de l'Abadia, Sant Joan de les Abadesses, del 21 de maig al 24 d'agost de 2014. Comissària: Núria Poch.

«Col·lecció Bassat. Quatre dècades, cinquanta artistes, 1940–1979». Nau Gaudí, Mataró, del 18 de juliol de 2014 al 22 de març de 2015. Comissaris: Ricard Mas i Núria Poch.

2015

«Colección Bassat: 1947–1979». Centro de Arte Alcobendas, de l'11 de novembre de 2015 al 30 de gener de 2016. Comissària: Núria Poch.

2016

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1980–1989 (I)». Nau Gaudí, Mataró, del 18 de març al 23 d'octubre de 2016. Comissaris: Francesc Miralles i Núria Poch.

«Ràfols-Casamada 1980–1989». Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres, del 3 de juny al 31 de juliol de 2016. Comissària: Núria Poch.

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1940–1979». Centre d'Art Tecla Sala, l'Hospitalet de Llobregat, del 22 de juny al 2 d'octubre de 2016. Comissària: Núria Poch.

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1950–1979». Galeria Nacional d'Art Estranger, Sofia, del 29 de novembre de 2016 al 15 de gener de 2017. Comissària: Núria Poch.

2017

«Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1980–1989 (II)». Nau Gaudí, Mataró, del 8 de febrer al 24 de setembre de 2017. Comissaris: Francesc Miralles i Núria Poch.

«José Luis Pascual. Obres de la Col·lecció Bassat». Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres, del 26 de maig al 30 de juliol de 2017. Comissària: Núria Poch.

«Colección Bassat de arte contemporáneo». Lienzo Norte. Centro de Congresos y Exposiciones, Àvila, del 13 d'octubre de 2017 al 7 de gener de 2018. Comissària: Núria Poch.

2018

«Col·lecció Bassat. Escultures 1911–1989». Nau Gaudí, Mataró, del 9 de febrer al 28 d'octubre de 2018. Comissaris: Francesc Fontbona i Núria Poch.

«Col·lecció Bassat. Art contemporani a Espanya». Galeria Nacional, Palau Reial, Sofia, de l'1 de març al 9 de juny de 2018. Comissària: Núria Poch.

«Guinovart figuratiu. Obres de la Col·lecció Bassat». Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres, de l'1 de juny al 29 de juliol de 2018. Comissària: Núria Poch.

«Dues col·leccions que dialoguen». Ateneu de la Fundació Iluro, Mataró, del 29 de novembre de 2018 al 20 gener de 2019. Comissàries: Isabel Llaquet i Núria Poch.

2019

«Francesc Subarroca. L'obsessió creativa». Nau Gaudí, Mataró, del 8 de febrer de 2019 al 12 de gener de 2020. Comissaris: Francesc Miralles i Núria Poch.

«Colección Bassat de arte contemporáneo: Cataluña en el corazón de Castilla y León». Seu de les Corts de Castella i Lleó, Valladolid, del 14 de febrer al 14 de juny de 2019. Comissària: Núria Poch.

«Artistas de Mataró de la Colección Bassat exponen en Nueva York». Instituto Cervantes, Nova York, del 7 al 31 de març de 2019. Comissaris: Pere Pasqual i Núria Poch.

«Elena Paredes: 1955–1998: obres de la Col·lecció Bassat». Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres, del 7 de juny al 28 de juliol de 2019. Comissària: Núria Poch.

«Colección Bassat de la Nau Gaudí de Mataró en Fundación Cajasol». Exposició itinerant a les seus de la Fundación Cajasol de: Sevilla, del 27 de setembre al 24 de novembre de 2019; Còrdova, del 21 de gener al 16 de febrer de 2020; i Cadis, del 2 d'abril al 2 de maig de 2020. Comissària: Núria Poch.

Referències bibliogràfiques

ARRANZ-BRAVO, Eduard (2009). *Figures dels anys 70 (sales d'exposicions de Can Palauet, del 17 de juliol al 20 de setembre de 2009)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Institut Municipal d'Acció Cultural.

BASSAT, Luis (1993). *El libro rojo de la publicidad. Ideas que mueven montañas*. Barcelona: Random House Mondadori.

- (2006). «El meu gra de sorra a la Galeria Adrià». A: Rosés, Assumpta (com.) (2006). *Galeria Adrià: un punt de referència en l'art dels anys setanta a Catalunya, de l'11 de febrer al 2 d'abril de 2006* (catàleg de l'exposició). Valls: Museu de Valls, Ajuntament de Valls, pàg. 33.
- (2015). *L'art de la meua vida: discurs d'ingrés de l'acadèmic electe Excm. Sr. Dr. Lluís Bassat i Coen, llegit a la Sala d'Actes de l'Acadèmia, el dia 18 de febrer de 2015: discurs de resposta de l'acadèmic numerari Excm. Sr. Daniel Giralt-Miracle i Rodríguez, Barcelona, 2015*. Barcelona: Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.
- CASANOVAS, Joaquín (1923a). *Marcos Coll's «Poem of Peace»*. Nova York: s.n. (en línia). *Hathitrust. Digital Library*. <https://catalog.hathitrust.org/Record/011818099> [consulta: 28 febrer 2020].
- (1923b). *The world's greatest masterpiece: constituting the supreme achievement, intellectually, spiritually and in craftsmanship, of all time: symbolizing the noblest ideal ever conceived by the mind of man*. Nova York: s.n.
- Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1947–1969 (Nau Gaudí, Mataró, de l'11 de novembre de 2010 al 15 de maig de 2011)* (catàleg de l'exposició) (2010). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró – Ajuntament de Mataró – Fundació Carmen & Lluís Bassat.
- Col·lecció Bassat. Quatre dècades, cinquanta artistes, 1940–1979* (catàleg de l'exposició) (2014). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró – Ajuntament de Mataró – Fundació Carmen & Lluís Bassat.
- Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1980–1989 (I) (Nau Gaudí, Mataró, del 18 de març al 23 d'octubre del 2016)* (catàleg de l'exposició) (2016). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.
- Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1980–1989 (II) (Nau Gaudí, Mataró, del 8 de febrer al 24 de setembre de 2017)* (catàleg de l'exposició) (2017). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.
- FONTBONA, Francesc; POCH, Núria (com.) (2018). *Col·lecció Bassat. Escultures 1911–1989 (Nau Gaudí, Mataró, del 9 de febrer al 28 d'octubre de 2018)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.
- FUNDACIÓ ILURO (2018). *Dues col·leccions que dialoguen* (Ateneu de la Fundació Iluro, Mataró, del 29 de novembre de 2018 al 20 de gener de 2019) (catàleg de l'exposició). Mataró: Fundació Iluro.
- GIRALT-MIRACLE, Daniel; POCH, Núria (com.) (2012). *Albert Ràfols-Casamada. Obres 1955–2002 (Sala de l'Ajuntament vell, Calella, del 15 de desembre de 2012 al 10 de març de 2013)* (catàleg de l'exposició). Calella: Ajuntament de Calella.
- GUINOVART, Josep; RÀFOLS-CASAMADA, Albert (2014). *Josep Guinovart, Albert Ràfols-Casamada. Col·lecció Bassat d'art contemporani (Sant Joan de les Abadesses, Palau de l'Abadia, del 21 de maig al 24 d'agost de 2014)* (catàleg de l'exposició). Sant Joan de les Abadesses: Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses.
- GUINOVART, Josep (2018). *Guinovart figuratiu. Obres de la Col·lecció Bassat* (catàleg de l'exposició). Llavaneres: Museu Arxiu de Sant Andreu de Llavaneres.

- PAREDES, Elena (2019). *Elena Paredes: 1955–1998. Obres de la Col·lecció Bassat* (catàleg de l'exposició). Llaveneres: Museu Arxiu de Sant Andreu de Llaveneres.
- PASCUAL, Pere; POCH, Núria (com.) (2019). *Artistas de Mataró de la Colección Bassat expone en Nueva York (Instituto Cervantes, Nova York, del 7 al 31 de març de 2019)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Ajuntament de Mataró.
- POCH, Núria (com.) (2011). *Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1970–1979 (I) (Nau Gaudí, Mataró, del 30 de maig al 20 de novembre de 2011)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.
- (2012). *Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1970–1979 (II) (Nau Gaudí, Mataró, del 31 de maig de 2012 al 19 de maig de 2013)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.
- (2013). *Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1970–1979 (III) (Nau Gaudí, Mataró, del 27 de juny de 2013 al 27 d'abril de 2014)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.
- (2015). *Colección Bassat: 1947–1979 (Centro de Arte Alcobendas, de l'11 de novembre de 2015 al 30 de gener de 2016)* (catàleg de l'exposició). Alcobendas: Ayuntamiento de Alcobendas.
- (2016). *Colección Bassat. Arte contemporáneo de Cataluña, 1950–1979 (Galería Nacional d'Art Estranger, Palau Reial, Sofia, del 29 de novembre de 2016 al 15 de gener de 2017)* (catàleg de l'exposició). Sofia: Fotofabrika.
- (2016). *Col·lecció Bassat d'art contemporani de Catalunya, 1940–1979 (Centre d'Art Tecla Sala, del 22 de juny al 2 d'octubre de 2016)* (catàleg de l'exposició). L'Hospitalet de Llobregat: Centre d'Art Tecla Sala, Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat.
- (2017). *Colección Bassat de arte contemporáneo (Lienzo Norte. Centro de Congresos y Exposiciones, Àvila, del 13 d'octubre al 7 de gener de 2018)* (catàleg de l'exposició). Àvila: Ayuntamiento de Ávila.
- (2018a). *Colección Bassat de arte contemporáneo. Cataluña en el corazón de Castilla y León* (catàleg de l'exposició). Valladolid: Cortes de Castilla y León.
- (2018b). *Colección Bassat de arte contemporáneo en España (Galería Nacional, El Palau, Sofia, de l'1 de març al 9 d'abril de 2018)* (catàleg de l'exposició). Sofia: Instituto Cervantes.
- (2019). *Colección Bassat de la Nau Gaudí de Mataró en Fundación Cajasol (Sevilla, del 27 de setembre al 24 de novembre de 2019; Còrdova, del 21 de gener al 9 de febrer de 2020; Cadis, del 2 d'abril al 2 de maig de 2020)* (catàleg de l'exposició). Sevilla: Fundación Cajasol.
- RÀFOLS-CASAMADA, Albert (2008). *Ràfols Casamada / Maria Girona: col·lecció Bassat I (sales d'exposicions de Can Palauet, Mataró, del 18 de juliol al 28 de setembre de 2008)* (catàleg de l'exposició). Mataró: Ajuntament de Mataró, Patronat Municipal de Cultura – Fundació Carmen & Lluís Bassat – Fundació Ràfols-Casamada Maria Girona.
- (2016). *Ràfols-Casamada 1980–1989 (del 3 de juny al 31 de juliol de 2016, Museu Arxiu de Sant Andreu de Llaveneres)* (catàleg de l'exposició). Sant Andreu de Llaveneres: Museu Arxiu de Sant Andreu de Llaveneres.

ROSÉS, Assumpta (com.) (2006). *Galeria Adrià: un punt de referència en l'art dels anys setanta a Catalunya (Museu de Valls, de l'11 de febrer al 2 d'abril de 2006)* (catàleg de l'exposició). Valls: Museu de Valls, Ajuntament de Valls.

SUBARROCA, Francesc (2019). *Francesc Subarroca: l'obsessió creativa* (catàleg de l'exposició). Mataró: Consorci Museu d'Art Contemporani de Mataró.